

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרלז

ערב שבת-קודש
חג-הסוכות
י"ד בתשרי ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד בתשרי ה'תשס"ז — כ"א בתשרי ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד בתשרי	ה' שקלים פרק ד. הלכות קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלכות ק"ש פרק ב.	מ"ע קעא. קנג.
ש"ק	ט"ו בתשרי	פרק ג-ה.	פרק ג.	מ"ע קנג.
א'	ט"ז בתשרי	פרק ו-ח.	פרק ד.	מ"ע קנג.
ב'	י"ז בתשרי	פרק ט-יא.	ה' תפלה וברכת כהנים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנג.
ג'	י"ח בתשרי	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע קנג.
ד'	י"ט בתשרי	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע קנג.
ה'	כ' בתשרי	פרק יח-יט. הלכות תעניות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מ"ע קנג. נט.
ו'	כ"א בתשרי	פרק כ-ד.	פרק ה.	מ"ע נט.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד'	120 ד' לפני הזריחה	
5.44	5.19.7	11.59	11.29	8.31	5.45	4.47	4.26	3.39	ו', י"ד בתשרי
5.43	5.18.5	11.59	11.29	8.32	5.45	4.48	4.27	3.40	ש"ק, ט"ו בתשרי
5.41	5.17.2	11.58	11.28	8.32	5.46	4.49	4.27	3.40	א', ט"ז בתשרי
5.40	5.16.0	11.58	11.28	8.32	5.47	4.49	4.28	3.41	ב', י"ז בתשרי
5.39	5.14.7	11.58	11.28	8.32	5.47	4.50	4.29	3.42	ג', י"ח בתשרי
5.38	5.13.5	11.57	11.27	8.32	5.48	4.51	4.29	3.42	ד', י"ט בתשרי
5.37	5.12.3	11.57	11.27	8.33	5.49	4.51	4.30	3.43	ה', כ' בתשרי
5.35	5.11.1	11.57	11.27	8.33	5.50	4.52	4.31	3.44	ו', כ"א בתשרי

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
5: 56	5: 00	5: 54	4: 48	5: 55	4: 57	5: 54	4: 42	5: 56	5: 00
5: 48	4: 52	5: 46	4: 39	5: 47	4: 49	5: 45	4: 34	5: 48	4: 52

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בסוכות השמחה בשלמות!

עניינם של פסח ושמיניות הוא עבודת הצדיקים, ואילו סוכות עניינה עבודת התשובה □ ההבדל בין עבודת הצדיקים לעבודת בעלי-תשובה הוא כהבדל בין תבואת השדה לפירות האילן □ הראשונים עובדים את עבודתם ללא טרחה יתרה והצמיחה היא לפי ערך, בעוד שהאחרונים טורחים רבות בעבודתם והצמיחה היא שלא לפי ערך □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ששמחת בית-השואבה בזמן הזה, שאינה אלא ברוחניות, יש בה יתרון מעלה לגבי שמחת בית-השואבה כפי שהיתה בגשמיות, כיוון שבשמחת בית-השואבה בזמן הזה אין ההגבלות שהיו בשמחת בית-השואבה בגשמיות:

בנוגע לשמחת בית-השואבה בזמן שבית-המקדש קיים – איתא במשנה¹ "החליל (ד"ש) שמחת בית-השואבה (ש)היו שמחים בחג לכבוד שאיבת ניסוך המים ומנגנים בחלילים ובכינורות" חמישה ושישה² (ש"אינו דוחה יום-טוב, הלכך לפעמים שהוא חמישה ימים בחג – ופעמים שהוא שישה כגון שחל יום-טוב ראשון בשבת דפשו להו שישה של חול המועד³), היינו שלא חגגו שמחת בית-השואבה אלא בימות החול.

אבל הגבלה זו היא רק בנוגע לשמחת בית-השואבה בגשמיות, מה-שאינ-כן שמחת בית-השואבה ברוחניות, כיוון שמתקיימת בלי כלי שיר המנגדים לקדושת שבת ויום-טוב, יכולה להיות גם בשבת ויום-טוב, וכיוון שיכולה

א. מבואר בכמה מקומות⁴ בפירוש מאמר חז"ל⁵ "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה", שיש מעלה בעסק בתורת עולה על הקרבת קרבנות בגשמיות, כי, בהקרבת קרבן גשמי יש כמה הגבלות, שההקרבה היא בבית-המקדש דווקא, וביום דווקא, וככהן דווקא וכו', ואילו בהעסק בתורת עולה, שהוא עניין הקרבת קרבן ברוחניות, אין כל הגבלות אלו, שהרי עניין זה יכול להיות גם בחוץ-לארץ, אפילו בלילה, ואפילו על-ידי זר.

– הן אמת שלשון חז"ל הוא "כאילו הקריב עולה", בכ"ף הדמיון, שזמה מובן שההקרבה ברוחניות אינה דומה ממש להקרבה בגשמיות, והיא למטה במדרגה ממנה, ולכן מבקשים⁶ "ושם נעשה לפניך כו", לפי שההקרבה בגשמיות היא למעלה מההקרבה ברוחניות, אבל אף-על-פי-כן, בפרטים ועניינים אלו שישנם בההקרבה הרוחניות, יש יתרון מעלה על ההקרבה בגשמיות, בכך שאין בהם שום הגבלות, כנ"ל.

וכן הוא גם בעניין שמחת בית-השואבה –

הערה 17. וש"נ).
3) בנוסח תפילת המוספין.
4) סוכה רפ"ד (ובפרש"י).

1) ראה לקו"ת אחרי כו"ד ואילך. במדבר יג,א ואילך. ובכ"מ.
2) ראה לקו"ש חל"ב עמ' 37

דבר מלכות

ומחצה" (והיינו, שזמן שחיטת התמיד לפי השעון שלנו הוא בשעה שלש וחצי, והקרבתו בשעה ארבע וחצי), ותיכף לאחרי זה¹⁰ התחיל הסדר של שמחת בית-השואבה.

(וסיים כ"ק אדמו"ר): היות והשעה היא כבר אחרי ארבע וחצי, ובזמן הזה ששמחת בית-השואבה אינה אלא ברוחניות ישנה גם בשבת ויום-טוב כנ"ל – צריכים לשמוח עכשיו בשמחת בית-השואבה, ועל-ידי זה זוכים לשמוח בשמחת בית-השואבה בגשמיות, השמחה בבית-המקדש, שעליה אמרו¹¹ "מי שלא ראה שמחת בית-השואבה לא ראה שמחה מימיו".

ג. אחד מהטעמים על השם "שמחת בית-השואבה" הוא "שמשם שואבין רוח-הקודש"¹¹. והכוונה בזה – לא רק שבשעת מעשה שרתה רוח-הקודש, אלא שמשם שאבו רוח הקודש גם על כל השנה כולה.

וכדמוכח מהא דמייתי¹¹ עובדא דיונה בן אמיתי ש"נכנס לשמחת בית-השואבה ושרתה עליו רוח הקודש", והרי נבואת יונה בן אמיתי נמשכה משך זמן אחרי שמחת בית-השואבה – בנינוה שבחוף-לארץ, ומוכח מזה, שהרוח-הקודש ששואבים משמחת בית-השואבה נמשכת גם על הזמן שלאחרי זה, ואף במקום אחר.

יתר על כן:

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹² בשם כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, שבסוכות תקס"ט אמר אדמו"ר הזקן בפעם השישית את הדרוש ושאתם מים בששון הנדפס בליקוטי-תורה¹³, והיה זה על-

להיות גם בשבת ויום-טוב, חייבת היא להתקיים גם בשבת ויום-טוב, היינו, שהחייב דשמחת בית-השואבה בזמן הזה הוא גם בשבת ויום-טוב, וזהו יתרון המעלה שבשמחת בית-השואבה ברוחניות לגבי שמחת בית-השואבה בגשמיות.

כלומר: הן אמת ששמחת בית-השואבה ברוחניות אינה בערך לשמחת בית-השואבה בגשמיות (על-דרך מה שנתבאר לעיל גבי קרבנות, שהקרבה ברוחניות אינה דומה להקרבה בגשמיות), אבל אף-על-פי-כן, בפרטים ועניינים אלו הקיימים בשמחת בית-השואבה ברוחניות, יש יתרון מעלה בכך שאין בהם ההגבלות הקיימות בשמחת בית-השואבה בגשמיות, שישנה גם בשבת ויום-טוב.

– ישנם אמנם אחרונים שכותבים נגד עריכת שמחת בית-השואבה בשבת ויום-טוב, כי לדעתם אסור לרקוד ולטפח בידי בשבת ויום-טוב⁵, אבל כבר רבו עליהם הדעות שבשמחה של מצווה אין כל חששות אלו⁶, וכמילא מובן גם לעניין שמחת בית-השואבה עכשיו, דלהיותה שמחה של מצווה אין כל ההגבלות גם בשבת ויום-טוב.

ב. התחלת זמנה של החגיגה והשמחה דשמחת בית-השואבה היא (לא בלילה, כמו שסובר העולם, אלא עוד קודם לזה) תיכף לאחרי תמיד של בין-הערביים – כדאיתא בגמרא⁷: "כשהיינו שמחים שמחת בית-השואבה לא ראינו שינה בעינינו, כיצד, שעה ראשונה תמיד של שחר כו' משם לתמיד של בין-הערביים, ומכאן ואילך לשמחת בית-השואבה", והרי "תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע

10) סוכה גא, סע"א (במשנה). שם ב.

11) ירושלמי סוכה רפ"ה.

12) ראה שיחת ליל ב' דחגה"ס תרצ"ז ס"א (סה"ש תרצ"ז עמ' 162) – נעתק ב"היום יום" טז תשרי, ב' דחג הסוכות. וראה גם אגרות-קודש

כ"ק אדמו"ר חי"א עמ' שנג.

13) דרושי סוכות עה, ג ואילך.

5) ראה ביצה לוב, (במשנה). שו"ע (ואדה"ז) אור"ח ששל"ט ס"ג (ס"ב).

6) ראה שו"ת מנחת-אלעזר ח"א סכ"ט.

7) סוכה גג, א.

8) פסחים רפ"ה.

9) לאחרי משך זמן קצר דשריפת התמיד, והקטרת הקטורת.

דבר מלכות

דרך מה שהגמרא אומרת שממש שואבים, יונה קיבל בשמחת בית-השואבה את גילוי הנבואה, אנו קיבלנו עד אין סוף, הסוף הוא שמישה יבוא. והיינו, ששאבו ושאבו ("מ'האט געשעפט און געשעפט") לעצמו, לבנים ובני בנים עד ביאת המשיח.

לכל אחד ואחד. – אלא שאצל כל אחד הוא לפי ערכו ומדרגתו. וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶, שחסיד אחד אמר להחסיד ר' אייזיק מהאמיל: "אתה שאבת דליים מלאים ואני שאבתי כוסית קטנה" ("איר האט אנגעפילט פולע קאטקעס, און איך – א קליין

**יש רק אפשרות אחת משתיים – או שהוא מקושר
ל'הקב"ה או שאינו מקושר, או שהוא מציאות לעצמו
או שאינו מציאות לעצמו!**

קעלישיקל").
ובמילא צריכים הכל לשמוח בשמחת בית-השואבה, והשמחה [שמחת יום-טוב בכלל, ובפרט שמחת בית-השואבה, שעליה אמרו "מי שלא ראה שמחת בית-השואבה לא ראה שמחה מימיו"] פועלת ומשנה מ"כלים קטנים" – "כלים גדולים",
ועד שזוכים לביאת המשיח, שאז לא יצטרכו העניין דשאיבת רוח-הקודש, כיוון שיהיה עניין נעלה יותר מרוח הקודש – "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"¹⁷.

ד. איתא בילקוט¹⁸: "אתה מוצא שלוש שמחות כתיב בחג [הסוכות] – אבל בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת, למה, אתה מוצא שבפסח התבואה נידונית ואין אדם יודע אם עושה השנה תבואה אם אינו עושה לפיכך אין כתוב שם שמחה... וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת... מפני שהתבואה נכנסת בפנים, ומה טעם אין כתוב שם שתי שמחות לפי שפירות האילן נידונין...

מסיפור זה רואים, שהעניין ד"משם שואבין רוח-הקודש" הוא לא רק ששואבים לעצמו לכל זמן ולכל מקום (כנ"ל מסיפור דיונה בן אמיתי), אלא עוד יותר, ששואבים גם לדורות הבאים, עד ביאת המשיח. כי, כשהצמח-צדק אומר עד ביאת המשיח, כוונתו לביאת המשיח כפשוטה "פאר זיך, פאר די קינדער, פאר די איינקלאך וכו' וכו', ביז ביאת המשיח".

ועוד דבר רואים מסיפור זה, ש"משם שואבין רוח הקודש" קאי לא רק על שמחת בית-השואבה שבבית-המקדש – מצד קדושת המקום, שהרי שמחת בית-השואבה התקיימה בעזרת נשים, שקדושתה היא אחת מהעשר קדושות¹⁹ – אלא אפשר לשאוב רוח הקודש גם משמחת בית-השואבה שחוגגים בחוץ-לארץ ולאחרי החורבן, כבסיפור הנ"ל מהצמח-צדק שהיה אחרי החורבן.

ועוד זאת – שדבר זה שייך לכל אחד ואחד, שכל אחד יכול לשאוב רוח-הקודש משמחת בית-השואבה, וכמובן מדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁵ שרוח-הקודש היינו ש"מודיעין לו רזי תורה", ובמילא הרי זה שייך

16) סה"ש תש"א עמ' 37. וראה גם שם עמ' 36.
17) ישעיה יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופו.
18) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחילתו).
19) לקו"ת בחוקותי מט, ד.

14) כלים פ"א מ"ו-ח. רמב"ם הל' בית-הבכירה פ"ו הי"ג-ז.
15) המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'שפה (נעתק ב"היום יום" ו' שבט). סה"מ עזר"ת ריש עמ' קיב.

דבר מלכות

בכמות – שהצמיחה היא לפי ערך הזריעה, דאף-על-פי "שהוא בתוספת ובריבוי", ועד שיכול לצמוח עשר פעמים ככה, או אפילו מאה או אלף פעמים (ועל-דרך מה שכתוב ביצחק²³ "ויזרע יצחק גו' וימצא גו' מאה שערים"), מכל מקום הכל הוא לפי ערך הזריעה;

מה-שאינ-כן בפירות האילן – הצמיחה היא שלא לפי ערך הנטיעה כלל, שזורעין גרעין אחד בארץ שאין בו לא טעם ולא ריח, וממנו צומח אילן גדול נושא פירות, שאין בין הפירות להגרעין שום ערך כלל וכלל, לא בכמות ולא באיכות.

ו. והנה, ההבדל בין תבואת השדה לפירות אילן בעבודת השם, הוא החילוק שבין עבודת הצדיקים לעבודת בעלי-תשובה, דעבודת הצדיקים היא כמו תבואת השדה, ועבודת בעלי-תשובה היא כמו פירות אילן. ביאור העניין:

צדיקים הולכים בדרך המלך, מלכו של עולם, וכל הנהגותיהם הן על-פי שולחן-ערוך, ולכן דומים הם לתבואת השדה, דכמו שבצמיחת תבואת השדה אין יגיעה ביותר ואין כל-כך דאגות, כך צדיקים, אין להם יגיעה ודאגות (מעניינים של היפך כו'); לפני כל דבר שעושים, מביטים המה בשולחן-ערוך, או שאר ספרי קודש, והולכים לבטח דרכם. וכמו כן בטוחים הם בשכרם, דכיוון שכל ימיהם היו כל הנהגותיהם במחשבה דיבור ומעשה על-פי שולחן-ערוך, הרי בוודאי תתקיים אצלם הבטחת התורה "ונתתי גשמיכם בעתם"²⁴, שירד המטר, ובעתו דווקא, בזמן שצריכים אותו, ולא באיחור זמן.

מה-שאינ-כן אצל בעלי תשובה יש ריבוי יגיעות ודאגות, שהרי אפילו על עשיית דבר שלא כפי הרצון פעם אחת בלבד, צריכים כבר

אבל בחג [הסוכות] לפי שנטלו הנפשות דימוס [פירוש, פטור] ביום-הכיפורים... ועוד שהתבואה ופירות האילן בפנים לפיכך כתב שלוש שמחות".

ויש לבאר תוכן דברי הילקוט, שעיקר עניין השמחה הוא באסיפת פירות האילן דווקא.

ד. החילוק בין תבואת השדה ותבואת האילן הוא²⁵:

תבואת השדה – "אין צריך שהות כל-כך ועיכוב מזמן הזריעה עד הצמיחה", כך שבזמן קצר יודעים כבר מה נעשה עם התבואה, מה-שאינ-כן בשדה אילן "יש שהות ועיכוב רב בזמן צמיחתו", ועד שיש פירות – כמו תמר וחרוב – שמוציאים פירות לאחר שבעים שנה (וכמאמר רז"ל²⁶ על הפסוק²⁷ "צדיק כתמר יפרח").

ומעלה נוספת בתבואת השדה – שאינה זקוקה לריבוי עבודה ויגיעה כמו פירות האילן, דאף שיש צורך בל"ט מלאכות, דתנא סידורא דפת נקט²⁸ החורש והזורע כו', מכל-מקום, אין זה בערך להעבודה והיגיעה שישנה בשדה אילן, ועד כדי כך, שהיגיעה בתבואת השדה והיגיעה בשדה אילן נקראים בשמות שונים – זו נקראת זריעה וזו נטיעה. ועוד זאת, שבשדה אילן נמשכת היגיעה כל זמן צמיחת הפירות על האילן, כי הפירות צריכים השגחה תמידית שלא יתקלקלו.

אבל לאידך גיסא גדלה מעלת פירות אילן על תבואת השדה – שהרווח בפירות אילן גדול הרבה יותר מאשר בתבואת השדה, הן בכמות והן באיכות, שהרי "הזריעה דתבואה כמו גרעין החיטה יצמח ממנו כדמותו ובצלמו אלא שהוא בתוספת ובריבוי",

כלומר: הן באיכות – הרי התבואה הנצמחת היא מאותה האיכות של הגרעין הנזרע, והן

(23) תולדות כו, יב ובפרש"י (נתבאר בלקו"ש ח"ה עמ' 121 ואילך).
(24) ר"פ בחוקותי.

(20) ראה זח"ג טז, א ובנצו"ז אות ד. וש"נ.
(21) תהילים צב, יג.
(22) שבת עד, ב.

דבר מלכות

העונש והרי אין המלך מעיין כלל בדניו אם ראוי כו' רק שנמחל לו ממילא מפני שאין שם עניין הדין כו' וזה עניין באור פני מלך חיים שזהו בחינת עצם הטוב", ומובן, שחיות זה הוא למעלה מהחיות שנמשך לו מצד חוקי והנהגות המדינה, אלא חיות זה הוא מפנימיות המלך, "פני מלך".

ז. ועל-פי זה יוכנו דברי הילקוט בחילוק שבין שלושת הזמנים דפסח שבועות וסוכות – דבפסח לא כתיב שמחה כי עדיין אין התבואה בפנים, ובשבועות נאמר שמחה פעם אחת "מפני שאז התבואה נכנסת בפנים", ורק בסוכות כתיב שלוש שמחות לפי שגם "פירות האילן בפנים":

פסח ושבועות הוא עניין עבודת הצדיקים, אלא שבפסח הוא רק התחלת העבודה, ועדיין לא יודעים כיצד תהיה העבודה בפועל כו', ולכן, תורה שבכתב אינה יכולה לתבוע בפירוש עניין השמחה, ורק בתורה שבעל-פה יש ילפותא²⁵ שגם אז צריך להיות שמחה, אבל לתבוע שמחה בפירוש – אי-אפשר. מה- שאין-כן בשבועות, זמן מתן תורתנו – כבר ישנה עבודת הצדיקים בפועל, וזהו ש"התבואה נכנסת בפנים", כי עבודת הצדיקים היא כעניין תבואת השדה כנ"ל, ולכן תובעים שמחה בפירוש. אלא שעדיין אין השמחה בשלימות, כיוון שעבודת הצדיקים היא במדידה והגבלה. ואילו סוכות, שבא לאחרי יום-הכיפורים, שעניינו עבודת התשובה, הוא עניין פירות האילן ברוחניות, ולכן השמחה אז היא בשלימות.

(קטעים מהתוועדות יום ב' דחג הסוכות ה'תשי"ד.
'תורת-מנחם – התוועדות תשי"ד, חלק ראשון
(י"ד) – עמ' 29-36. בלתי מוגה)

לעשות תשובה, וכידוע²⁵ שבעניין ה"רצון" אין התחלקות, כך שיש רק אפשרות אחת מבין השנים: או שהוא מקושר להקב"ה או שאינו מקושר, או שהוא מציאות לעצמו או שאינו מציאות לעצמו, ובמילא, אפילו אם פעם אחת עשה דבר כפי רצונו ולא כפי רצון העליון, הרי זה הוראה שהוא מציאות בפני עצמו ומתנהג כרצונו (ועניין זה הוא גרוע יותר מעצם המעשה שעשה), וחייב לעשות תשובה על זה. ומזה מובן עד כמה בעלי-תשובה הם בדאגה תמידית.

אבל לאידך גיסא, הרי דווקא בגלל זה שבעל-תשובה הוא בתנועה של יציאה ממצבו, הנה בשעה שיוצא ממצבו, אפשר לדלג למעלה מכל סדר ההשתלשלות ולמעלה מכל מדירה והגבלה. וזוהי המעלה שבעבודת בעלי-תשובה לגבי עבודת הצדיקים – שעבודת הצדיקים היא סוף-סוף במדידה והגבלה, אבל עבודת בעלי-תשובה היא למעלה ממדידה והגבלה.

ולכן נמשלו בעלי-תשובה לפירות האילן – כי כמו שצמיחת פירות האילן באה על-ידי יגיעה גדולה ביותר, ויש בה דאגות כו', אלא שבגלל זה גופא הרי הצמיחה היא שלא לפי ערך כלל, כן הוא גם בבעלי-תשובה, שעבודת התשובה היא אמנם ביגיעה רבה, אבל דווקא בגלל זה מגיעים הם למעלה יותר. וכידוע²⁶ שעל-ידי התשובה נמשך חיות לאדם ממקום נעלה ועמוק יותר מהמשכת החיות על-דרך הרגיל, דמאחר שחטא ופגם ועבר את הדרך אי-אפשר לו לקבל חיות מסדר השתלשלות, אלא צריך להמשיך חיות חדש מלמעלה מהשתלשלות.

וכמובא בחסידות²⁷ בפירוש הכתוב "באור פני מלך חיים", שזהו כמשל "הנידונין להריגה רחמנא-ליצלן כשנפגעין במלך נמחל להם

א'שכא. ועוד.
28 משלי טו, טו.
29 ראה פסחים קט, א.

25 ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שי, א. ב. ש. נ. ב.
וראה גם המשך תרס"ו עמ' תקכ. ועוד.
26 ראה לקו"ת אחרי כו. ג. ובכ"מ.
27 סה"מ עת"ר עמ' קח. המשך תער"ב ח"ג

חג הסוכות קשור עם הגאולה העתידה

השמחה תפרוץ את גדרי הגלות

ההוראה מכל האמור לעיל למעשה בפועל, "המעשה הוא העיקר" – בנוגע ל"שמחת בית השואבה": יש לצאת ולשמוח ב"שמחת בית-השואבה" בפועל ממש – על-ידי השירה בפה, "עקימת שפתיו הווי מעשה", עד לריקוד ברגליים (מעשה כפשוטו), ובאופן ד"כל עצמותי תאמרנה", כולל גם – שמחה וריקודים ברשות הרבים, עד שהרחוב בעצמו ירקוד, ועל-אחת-כמה-וכמה שפועלים השמחה והריקוד אצל בני-ישראל שדרים ברחוב, או אפילו רק עוברים ברחוב, כי הדיבור עמהם בענייני התורה הנצחית (ועל-אחת-כמה-וכמה בעניין "ואהבת לרעך כמוך", "כלל גדול בתורה") פועל אצלם באופן של קביעות – "שמחת בית-השואבה", ועד שגם הם נעשים "נרות להאיר", שפועלים על יהודים נוספים לשמוח ב"שמחת בית השואבה"...

ויהירצון שעל-ידי ההוספה ב"שמחת בית-השואבה" ימהרו ויזרו עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה – שהרי תכונת השמחה שפורצת גדר, ועל-אחת-כמה-וכמה "שמחת בית-השואבה", עליה אמרו חז"ל "מי שלא ראה שמחת בית-השואבה לא ראה שמחה מימיו", בוודאי שפורצת כל הגדרים, ולכל לראש – פריצת גדרי הגלות, באופן שלא נשאר רושם מעניין הגלות, כי אם ההוספה בשמחה – כמו שכתוב "שמחנו כימות עיניתנו".

ויש להוסיף, שחג הסוכות בכללותו קשור עם הגאולה העתידה – כמו שכתוב בהפטרה דיום א' דסוכות אורות היעודים דלעתיד לבוא: "והיה כל הנותר מכל הגויים הבאים על ירושלים ועלו מידי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות". ולהעיר גם מדברי הגמרא שלעתיד לבוא ינסה הקב"ה את אומות העולם במצוות סוכה – "מצווה קלה יש לי וסוכה שמה; לכו ועשו אותה כו".

והעיקר – שיהיה כן בפועל ממש, ותיכף ומיד, עוד לפני אמירת ההפטרה...

ולכן, יש להתחיל ב"שמחת בית-השואבה" תיכף ומיד [...] ריקוד בשמחה גדולה, ועד לגדולה שאין למעלה ממנה – גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

וכן תהיה לנו – תיכף ומיד ממש, ובמילא, ממשיכים לחגוג "שמחת בית-השואבה" בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, בבית-המקדש השלישי ועד לקודש-הקודשים וכאמור, תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל א' דחג הסוכות היתשמ"ט. 'התוועדויות' תשמ"ט, כרך א, עמ' 106 – בלתי מוגה)

חג הסוכות

במחיצת רבותינו נשיאינו

מנהיג אמיתי

פעם עשה הבעל-שם-טוב סוכה שהיתה מלאה שאלות הלכתיות, שגדולי מז'יבוז' נטו לפוסלה. הבעל-שם-טוב התווכח עמם להכשירה, אך ללא הועיל. סמך הבעל שם טוב את ראשו על ידו, וירד פתק מן השמים: "סוכתו של רבי ישראל כשרה". הפתק נשא את חתימתו של מלאך מט"ט.

* * *

מסביר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

הבעל שם-טוב בנה לעצמו סוכה, שיש לפקפק בכשרותה, שכן הוא היה "ראשיכם" של כל העם, גם לכל אותם יהודים שהיו בדרגת "חוטב עציץ ושואב מימין", ולכן בנה סוכה שלא לפי מדרגתו האמיתית, כדי שגם אצלם יהיו השפעות וההמשכות של הסוכה בשלמות וכדי "להעלות" אף את סוכותיהם.

וזה הראה הבעל-שם-טוב ולימד לגדולי מז'יבוז': מנהיג אמיתי הוא מי שמוכן לוותר על הידור מצווה שלו אם הוא יודע שעל-ידי זה יעזור ליהודי אחר, ולו גם יהא מפשרטי העם!

(שיחת יום ב' דחג הסוכות תשכ"ז)

אדם מועד לעולם

בחיייו של אדמו"ר הזקן היה בנו, אדמו"ר האמצעי, ממונה על חינוכם של האברכים. פעם סיפרו לאדמו"ר האמצעי שהאברכים ישנים בסוכה. הוכיח אותם הרבי על כך, באומר: בשלמא ללמוד ב'מקיף' — דחק ונכנס; אבל לישון ב'מקיף'?! הרי אדם מועד לעולם, בין ער בין ישן. וסיים: "מי שהוא 'פנימי' אינו עושה אלא דבר שהוא 'מחזיק בו'".

החסידים פירשו אז את כוונתו של הרבי, שמילא בעת הלימוד, הרי למרות כל החיות עדיין ניתן שהאדם יהיה בעל-הבית על עצמו; אבל בעת השינה, כשנשארת רק 'קיסטא דחיותא' (חיות מזערית), אי-אפשר לאדם להיות בעל-הבית על עצמו וכיצד יכול הוא להיות ללא שליטה עצמית במקום שבו מאירים אורות מקיפים.

ומני אז — יראו האברכים מן ה'מקיף'...

(ספר השיחות תרצ"ו עמ' 295)

הסכך אינו אוהב כעס

פעם נכנס משרתו של הרבי מהר"ש אל הסוכה כשהוא שרוי בכעס. אמר לו הרבי: צריכים להתנהג בדרך ארץ לפני הסכך, הסכך אינו אוהב כעס.

(ספר השיחות תש"ד עמ' 12)

במחיצת רבותינו נשיאינו

לו ידעו...

כשהרבי הרש"ב היה ברוסטוב, היתה שם קבוצה של בעלי מוסר. בחג הסוכות נתן להם הרבי משקה כדי שיערכו התוועדות של שמחת בית-השואבה. לאחר מכן שאל אותם הרבי: איך היתה ההתוועדות? וענו, שבעת "התוועדותם" אמרו חרוזים, כמו: סכך, איך לאך, מיט דיר צוזאמען (= סכך, אני צוחק יחד אתך).
אמר על כך הרבי: אילו ידעו איך הסכך צוחק מהם, לא היו צוחקים כלל.

(ספר-השיחות תשי"ד עמ' 23)

נוי סוכה

אצל הרבי הרש"ב היה נוי הסוכה – היושב בסוכה.

(ספר-השיחות תשי"ד עמ' 12)

כשהיו שומעים...

בליובאוויטש היה החזן חסיד, ר' איסר שמו. בחג הסוכות היה בא להתוועדות חסידית והיה שר: והחסידים וה'עובדים' העומדים בעזרה, כשהיו שומעים ברכת לחיים יוצא מפי רבינו, היומברכים שהכל נהיה בדברו ושמחים בשמחת יום טוב...

(ספר-השיחות תשי"ג עמ' 1)

הפעם הראשונה

פעם, בהושענא רבה, נכנס הרב המגיד ממזריטש לסוכתו, ואחריו נכנס תלמידו, אדמו"ר הזקן. אמר לו המגיד: נעול את הדלת, שאף אחד לא יכנס. אל תהיה בהתפעלות אלא בהתיישובות – הרבי (הבעל-שם-טוב) בא.
וזו היתה הפעם הראשונה שראה אדמו"ר הזקן את הבעל שם טוב בהקיץ.

(ספר השיחות תשי"ה עמ' 52)

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש, חג הסוכות

ט"ו בתשרי

כראי ונכון שיתחילו הבנות להדליק בפעם הראשונה ביום-טוב, שאז יברכו 'שהחיינו' גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר שבת ויום-טוב.¹

אם אפשר, מדליקים את הנרות בסוכה,² ולפחות במקום שיראו אותו בעת הקידוש.³

מברכים: 'להדליק נר של שבת ושל יום טוב, ו'שהחיינו'.

מנחה. אומרים 'הודו' ו'פתח אליהו' – כבכל ערב-שבת-קודש.⁴

קבלת שבת. מתחילים 'מזמור לדוד', וממשיכים כבכל שבת.⁵

כפיוט "לכה דודי" אומרים גם בשמחה ובצהלה ואין אומרים "ברינה".⁶

הסדר בתפילת ערבית: כגוונא, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום-טוב, בהזכרת שבת. ויכולו, ברכת מעין שבע, קדיש שלם. מזמור לדוד, חצי קדיש, ברכו. עלינו, קדיש יתום.

שמחת החג, וגם שמחת-בית-השואבה, מתחילות מליל ראשון של חג-הסוכות. נוהגים לשיר, למחוא כף ולרקוד [לא רק בחול-המועד, אלא] גם ביום-טוב (ואפילו אם חל

בשבת).⁶

ממצוות שמחת יום-טוב, לשתות בכל אחד מימי החג רביעית יין.⁷ אך אפשר לצאת ידי חובה בשתיית הרביעית מכוס הקידוש (כשמכוונים לצאת בזה. ואפשר גם בלילה).⁸

פעמים רבות דיבר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על המבצע לבקר בכת-כנסת (ולנסוע בחול-המועד לערי-השדה) כדי לשמח בשמחת בית השואבה ושמחת החג בכלל.⁹ החל משנת תשמ"א היתה ההוראה לערוך שמחה זו בחול-המועד "ברחובה של עיר", וברוב עם הדרת מלך.

פדר הקידוש:

אומרים בלחש: "שלום עליכם", "אשת חיל", "מזמור לדוד", "דא היא סעודתא", "אתקינו" דשבת, ואחר-כך אומרים בקול: "אתקינו" (דיום-טוב) "יום השישי. ויכולו", "בורא פרי הגפן", "אשר בחר בנו", "לישב בסוכה", ו"שהחיינו".¹⁰

קודם שהיה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מברך 'לישב בסוכה', היה מביט בסכך.¹¹

מי שברך 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות – לא יברכנה עתה. ברכת 'שהחיינו' בקידוש שבסוכה, עולה גם על עשייתה ועל מצוות הישיבה בה,¹² ולכאורה יש לכוון על כך בשעת

7) שו"ע אדמוה"י סי' תקכ"ט ס"ז. תו"א מגילת אסתר ז, ט, ג (רביעית).

8) שיחות-קודש תשל"א ח"ב עמ' 87, תוד"ה ידי יין פסחים קח.ב. ועצ"ע, שהרי צריך גם 'לקבוע סעודתו על היין' כמ"ש בשו"ע רבינו שם. וראה 'התקשרות' גיליון תקל"ט.

9) נסמנו ב'אוצר' עמ' שכו.

10) ע"פ ספר-המנהגים, עמ' 56 והגש"פ של הרבי.

11) 'אוצר' ס"ע רצט. וי"א שעשה זאת בסיום הברכה, לפני התיבות 'לישב בסוכה' (התקשרות) גיליון תקל"ז עמ' 14.

12) שו"ע אדמוה"י סי' תרמ"א ס"א. וראה שלחן המלך שם.

* מקוצר היריעה נשמטו רוב ההערות, אך רוב ההוראות המעשיות הועברו מן ההערות אל גוף הלוח.

1) סה"ש תשי"ח ח"ב עמ' 481. ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א עמ' רסא.

2) לוח כולל-חב"ד, ממטה-אפרים סי' תרכ"ה ס"ג. משני"ב סי' תרל"ט ס"ק ח.

3) ראה ליקוטי-שיחות חכ"ב עמ' 283, וש"נ.

4) לוח כולל-חב"ד, ערי"ה.

5) ספר-המנהגים עמ' 26.

6) שם, מנהגי חג הסוכות.

לוח השבוע

ומברכים תחילה 'המוציא' או 'מזונות' ואחר-כך, לפני שטועמים, מברכים 'לישב בסוכה'²¹. המהדרים – גם מים אינם שותים מחוץ לסוכה²².

אין מנהגנו לישון בסוכה²³. בשולחן-ערוך רבינו הזקן²⁴ נפסק, שהנכנס לסוכת חברו ל"שינה וטיוול", מברך 'לישב בסוכה'. [והנכנסים לביקור קצר ומסתפקים אם זו קביעות, משתדלים לכבדם במיני מזונות יותר מכביצה].

אין מנשקים את הסוכה בכניסה או ביציאה²⁵. שחרית: שמונה-עשרה של יום-טוב, בהזכרת שבת. אחר חזרת הש"ץ אומרים הלל שלם. לכל הדעות מברכים תחילה וסוף, וגם ביחיד (וכן גם בימי חול-המועד ושמחת-תורה).

כופלים "הודו לה" אחר כל אחד מהשלושה פסוקים: "יאמר נא... כי לעולם חסדו", וגם ביחיד. דהיינו: הש"ץ מקריא: "הודו..." והציבור²⁶ עונה בקול: "הודו", ואומרים בנחת "יאמר נא ישראל..."; והציבור עונה בקול (והש"ץ עמו בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "יאמרו נא בית אהרן..."; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא בית אהרן..."; והציבור עונה בקול (והש"ץ עמו בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "יאמרו נא יראי ה'..."; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא יראי ה'..."; והציבור עונה בקול (והש"ץ עמו בנחת): "הודו...".

הברכה, הן המקדש והן השומעים. איש שבירך (בטעות) 'שהחיינו' בהדלקת הנרות, אם הדליקן חוץ לסוכה, יכוון לצאת כעת, או יברך בעצמו שוב ברכה זו בקידוש.

ביום-טוב דחג-הסוכות טובלים פרוסת המוציא ברבש, אבל על השולחן שמים גם מלח¹³.

המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת "המוציא" (וכן ביום)¹⁴.

אף-על-פי שששים פטורות מן הסוכה, בכל-זאת אינן מנמעות מלאכול בה ולברך 'לישב בסוכה'¹⁵.

בלילה הראשון של חג-הסוכות חייבים [האנשים] לאכול כזית פת בסוכה. ואפילו ירד גשם, מקדשים בסוכה ומברכים 'לישב בסוכה' ו'שהחיינו', אוכלים כזית וגומרים את הסעודה בבית¹⁶ (ובשעת ברכת 'המוציא' יש לכוון לגמור הסעודה בבית¹⁷). ואם פסק הגשם אחר-כך, יש לשוב לאכול בסוכה כזית פת (מבלי לברך שנית 'לישב בסוכה') ולברך ברכת-המזון בסוכה. אם כשירד גשם נראה שהוא ייפסק אחרי שעה או שעתיים, צריך להמתין¹⁸.

מנהגנו שלא לצאת מהסוכה באמצע הסעודה גם כשירד גשם, וגם במשך שאר ימי החג, במצב כזה נכנסים לסוכה, מקדשים ואוכלים בה ומברכים 'לישב בסוכה', ללא פקפוק, וגם מתוודעים¹⁹. וכן נהג הרבי.

מברכים 'לישב בסוכה' רק על לחם או מיני מזונות יותר מכביצה²⁰ (כביצה: 54 סמ"ק).

21) שם סיי תרמי"ג ס"ד.
22) ליקוטי-שיחות חכ"ט עמ' 211, ובלה"ק ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"ב סי' רסח, ושי"ן. 'התוודעויותי תשי"ח ח"ד עמ' 325. וראה 'אוצר' עמ' שא (עיקר הטעם משום 'מצטער', ובפרט אם נפחת יחס הקדושה לסוכה עקב השינה).
23) סיי תרל"ט סט"ז.
24) ולא הש"ץ, כמ"ש בהגש"פ של הרבי וכן משמע ביהיום יום' לי בתשרי, ודלא כנדפס בספר-המנהגים עמ' 41 ומשם ב'אוצר', בגיליונות 'התקשרות' בעבר וכו' – הרה"ח רי"ל שי גרונר ורי"י שי מונדשיין, קובץ 'הערות וביאורים –

13) ראה שו"ע אדמוה"ז סיי קסז ס"ח, וכף החיים סיי תקפ"ג ס"ק ד.
14) כדון השו"ע (אדמוה"ז סיי תרמי"ג ס"ג ד), כיוון שאין הם אומרים קידוש היום, ואף אינם שותים יין כשיעור קביעות סעודה.
15) שו"ע אדמוה"ז סיי תרמ"ב ס"ב. 'אוצר' עמ' ש.
16) שו"ע אדמוה"ז סיי תרל"ט סיי"ז יח.
17) שו"ע אדמוה"ז סיי קעח ס"א.
18) עיין בנו"כ השו"ע סיי תרל"ט ס"ה.
19) 'אוצר' עמ' שב, עניי"ש.
20) שו"ע אדמוה"ז סיי תרל"ט סיי"א.

לוח השבוע

– לימינו. אליך – באמצע. ויחונך – לשמאלו. ישא – באמצע. ה' – לימינו. פניו – באמצע. אליך – לשמאלו. וישם – באמצע. לך – לימינו. שלום – באמצע.³⁰

אין הקהל אומרים "ברוך הוא וברוך שמו" כשמזכירים הכוהנים את השם, ולא "כן יהי רצון" וכדומה.³¹

הש"ץ והכוהנים מנגנים בניגון המיוחד של ברכת כוהנים.³² אין מנגנים בשם ה'.

כשהכוהנים נושאים כפיהם במוסף של יום-טוב אומר הקהל "ריבוננו של עולם... " – בשעה שהכוהנים מנגנים דווקא, אבל כשהכוהנים אומרים את התיבות, צריך לשמוע. כשמנגנים הכוהנים לפני התיבה "וישם", אומר הקהל "רבונו של עולם... הצדיק". כשמנגנים לפני תיבת "לך" – "ואם... אלישע". כשמנגנים לפני תיבת "שלום" – "וכשם... לטובה". וכשהכוהנים אומרים תיבת "שלום", מסיים הציבור "ותשמרני ותחנני ותרצני".³³

"אדיר במרום... " אומרים אחר עניית אמן, כשעדיין הטלית על הפנים.³⁴

הכוהנים נשארים על הרוכן עד אחר סיום 'קדיש תקבל', וכך נהגו אצל הרבי. במקום שיורדים הכוהנים לפני-כן, יש להימנע מ'אומר להם אז 'ישראל-כוח'.³⁵

קידוש: "מזמור לדוד", "אתקיננו", "ושמרנו", "אם תשיב", "דא היא סעודתא", "זכור", "על כן" – בלחש. ורק ["אתקיננו" דיום-טוב], "אלה מועדי", וברכות "בורא פרי הגפן" ו"לישב בסוכה" אומרים בקול.³⁵

בשבת אין מקיפין את הבימה,³⁶ ו"אין אומרים 'הושענות' כלל".²⁵

אחר 'הלל' – קדיש תקבל. שיר-של-יום, לדוד אורי, קדיש יתום.

קריאת התורה. 'אתה הראת'. בפתיחת הארון אין אומרים י"ג מידות ו"ריבוננו-של-עולם", אלא כרגיל: "ברוך שמיא... ישועה ורחמים". מוציאים שני ספרי-תורה, את הראשון מוליך הש"ץ, וקוראים בספר הראשון לשבעה עולים (ויקרא כב) "שור או כשב", מניחים ספר שני על הבימה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. קוראים למפטיר בספר השני (במדבר כט) "ובחמישה-עשר יום". הגבהה וגלילה. הפטרה דיום א' דסוכות (זכריה יד) "הנה יום בא לה", ומזכירים בברכה אחרונה שבת ויום-טוב. יקום פורקן, מי שבירך, אשרי. הש"ץ נוטל את ספר-התורה השני ואומר 'הללו'. חצי קדיש. מוסף של יום-טוב, בהזכרת שבת.

נשיאת כפיים: לאחר קריאת 'כוהנים',²⁶ הכול מכסים את פניהם בטלית, וגם את הילדים מכניסים תחת הטלית.²⁷ גם ידי הכוהנים מכוסות בטלית.²⁸

הכוהנים מפנים את פניהם לשמאלם, לימינם ולאמצע, בכל אחת מהמילים: 'יברכך', 'וישמרך', 'אליך', 'ויחונך', 'אליך', 'לך', 'שלום'.²⁹

כשאומרים תיבת 'יברכך' – המתברך ראשו באמצע. ה' – מיסב ראשו לימינו. וישמרך – באמצע. יאר – לשמאלו. ה' – באמצע. פניו

אהלי תורה' גיליון תתי"ט עמ' 73.

25) סידור אדמוה"י.

26) הנהגת הרבי, כפר-חבי"ד, גיליון 618, בשם קונטרס 'מלך ביופיו'. בגיליון תרי"ט (לוח חג השבועות) פורטו דיני ונהגתי נשיאת-כפיים.

27) ליקוטי-דיבורים ח"א עמ' 58. יהיום יום, טו בתשרי. 'ציצית הלכה למעשה' פייב סכ"ז-כח ושי"ג.

28) כדעה הראשונה בשו"ע אדמוה"י סי' קכח סל"ו.

29) שם סעיף נח.

30) יהיום יום ז' בסייון (ועי"ש טו תשרי בסופו), ירשימות'

חוברת קיד עמ' 26.

31) ספר-המנהגים עמ' 42.

32) שנסדר ע"י הימקהלה' של חסידי אדמו"ר האמצעי, ספר הניגונים ניגון כז.

33) יהיום יום, ספר-המנהגים ורשימות' שם.

34) ולברכם רק בהושטת-יד. ראה משנה-ברורה סי' קכח סי"ק ס. הרבי היה מברך כל כוהן 'ישראל-כוח, כוהן, הכוהנים נוהגים לענות 'ברוכים תהיו!.

35) ע"פ ספר-המנהגים עמ' 57 הערה 8. וראה הנסמן לעיל בקידוש הלילה.

לוח השבוע

והשנייה לתשלומין³⁷.
אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש"³⁸.
הבדלה בסוכה. מברכים ברכת "בורא מיני
בשמים" וברכת "בורא מאורי האש". כשמבדיל
על היין, מברך, אחר ברכת "המבדיל", "לישב
בסוכה"³⁹. "ויתן לך" אומרים בלחש⁴⁰.
שמחת-בית-השואבה נעשית בשנים
האחרונות בלילות חול-המועד ככל אתר ואתר
בפרסום גדול וברחובה של עיר, בהשתתפות
תזמורת וברוב עם⁴¹. כמו-כן נעשית שמחה וכו'
לנשים בפני-עצמן.

המניחים את הלולב ומיניו במים, מצווה
להחליף בחול-המועד מידי פעם את המים, כדי
שיישאר הלולב לח והרור⁴².

מבצע תורה:

מכיוון שחול-המועד אסור במלאכה, וגם אין
בו מצוות "הציו לכס" דיום-טוב, ו"לענגו"
דשבת, לכן נשאר בו על כל אחד ואחד הציווי
המלא של "חייב לעסוק בתורה יומם ולילה
ממש" (מלבד זמני התפילה, ומלבד שמחת
יום-טוב [ומבצעיו], כמובן). ולכן, מכיוון
שהקביעות דשנה זו היא שכל ימי חול-המועד
רצופים הם, הרי זו הוראה על תוקף החיוב של
לימוד התורה ביתרון מיוחד בימים אלה⁴³.

נטיילת ליל:

בסיום הקידוש מברכים "לישב בסוכה".
המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת
"המוציא"⁴⁴.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון. חצי
קדיש. ואני תפילתי. מוציאים ספר-תורה
וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה-עשרה של
יום-טוב [ב'השיאנו' – אומרים כנדפס בעבר
"שבת"³⁶ (ומועדי) קדשך]. אין אומרים
'צדקתך'.

יום ראשון,

ט"ז בתשרי, א' דחול-המועד*

מוצאי שבת ויום טוב.

ערבית: אתה חוננתנו. יעלה ויבוא.

אם שכח לאומרו – בכל תפילות חול-
המועד: אם נזכר קודם שאמר ה' של סיום
הברכה – חוזר ואומר כסדר. לאחר שאמר ה'
– יסיים "למדני חוקיך", ויתחיל 'יעלה ויבוא'.
נזכר אחר הברכה קודם מודים – אומרו שם,
ובסיומו אינו אומר "ותחזינה" אלא ממשך
בברכת "מודים אנחנו לך". אם כבר התחיל
'מודים' – חוזר ל'רצה'. אם כבר סיים 'היו
לרצון' השני שבסוף התפילה – חוזר לראש
התפילה, ללא 'ה' שפתי תפתח". אם נזכר רק
בזמן התפילה הבאה – מתפלל שתיים,

36) כן נהוג ללא ספק. וכך מסר הרה"ח רי"ל ש"י גרונר.
והאמור בספר-המנהגים עמ' 64 סוף הערה 39, כנראה נפלה
בו איזו טה"ד.

37) ע"פ לוח כולל-חב"ד. פרט נוסף בדיון תפילת שחרית,
ראה להלן.

38) לוח כולל-חב"ד. הטעם למניעתו כשיש יו"ט בימי החול
הוא מפני שאין ששת הימים ראויים למלאכה (שו"ע
אדמוה"י סי' רצה ס"ג), ותוה"מ אינו נחשב "ימי המעשה"
– ראה עש"ת סו"ס זה בשם הברכ"י, וליקוטי מהרי"ח חיג
יסדר מוצאי יו"ט (דפוס ראשון לג ע"ב).

39) ירשימות' חוברת ד' עמ' 11. וראה 'אוצר' עמ' שח ועמ'
שכד.

40) היום יום בשבת תוה"מ פסח וסוכות. וחבל שנשמת
מספר-המנהגים.

41) ראה 'אוצר' עמ' שכב"ג.

42) שו"ע סי' תרנ"ד.

43) ליקוטי-שיחות ח"ז עמ' 266.

* **לבני חו"ל:** ערבית דיו"ט, ותודיענו. הדלקת הנרות: לאחר
צאת-הכוכבים, ומברכים "שלי-יום טוב", ו"שהחינו". סדר
הקידוש בסוכה, הפעם: יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן, לישב
בסוכה. לפני תפילת שחרית, קורא כל אחד לעצמו את
הפטרת היום ("ויקהלו" מלכ"א ח). בהוצאת ס"ת
בשחרית אומרים י"ג מדות פ"א, רבשיע וכו', מוציאים ב'
ס"ת וקוראים להי עולים ישור או כשב, חצי קדיש
כדאתמול, בספר הבי מפטיר כדאתמול, הפטרה "ויקהלו
אל המלך שלמה", אשרי, יהללו, מוסף, "ובחמשה עשר",
"ומנחתם" (ואין אומרים "וביום השבת" ו"שמחוי"),
נשיאת-כפיים וכו'. מוצאי יו"ט: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא,
הבדלה בסוכה (כנ"ל, בלי "בשמים" ו"מאורי האש", ואין
אומרים "ויתן לך"). שחרית תוה"מ: הקריאה בתורה, וכן
קרבות היום במוסף – כנדפס בסידורים, חצי קדיש
לאחרי ירביעי. העברת הסדרה 'ברכה' שנים מקרא ואחד
תרגום – לכאורה (רק) בשבת שהיא ערב שמחת-תורה.

לוח השבוע

תחילה מעט "המשכה בעולם", ואחר-כך מביאים אל החוזה. למטה – בהבאה מעלים תחילה מעט "העלאת העולם", ואחר-כך מביאים אל החוזה. למערב [דרך ימין] – שתי פעמים הראשונות לקרן מערבית דרומית, בפעם השלישית – לאמצע מערב. לכאורה הכיוון צ"ל למזרח ומערב העולם, ולא שה"מזרח" הוא תמיד לכיוון ירושלים כבתפילה.⁴⁵

לכל צד – הולכה והובאה שלוש פעמים. בהבאה צריך להגיע עד החוזה, "מקום שמכים באמירת 'אשמנו'".

גם ההולכה, כולל ההולכה הראשונה, מתחילה מן החוזה.⁴⁶ אחר כל הולכה מנענעים (מכסכים) את הלולב, ואחר-כך עושים את ההובאה.⁴⁷

ראש הלולב יהיה למעלה בכל הנענועים.⁴⁸ במשך כל הנענועים, האתרוג מכוסה ביד – חוץ מהנענוע האחרון, שאז מגלהו קצת.⁴⁹ שחרית:

אין מניחים תפילין בכל ימי חול-המועד.⁵⁰ באמירת הלל אוהזים את הלולב (ביד ימין), ולנענועים מצרפים אליו גם את האתרוג (ביד שמאל).⁵¹

מנענעים את הלולב ומיניו ארבע פעמים כהלל: ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו",

אסור לאכול לפני נטילת לולב.⁴⁴ והבריאים אינם טועמים, וגם אינם שותים מאומה לפני-כן.⁴⁵

משכמים ומקדימים לקיים מצוות לולב, ובפרט לפעם הראשונה.⁴⁶

נטילת לולב בסוכה היא מצווה מן המובחר, ואפילו קודם התפילה מברכים בסוכה.⁴⁷ וגם אם יורדים גשמים, מצווה מן המובחר להמתין עד שיפסק הגשם כדי ליטלו בסוכה.⁴⁸

כשנותנים את ארבעת המינים לאחר לברך, גם לאחר היום הראשון, נכון לומר בפירוש שהוא "במתנה על-מנת להחזיר", "והוא תועלת לנותן ולמקבל".⁴⁹

איטר יד נוטל את הלולב בימינו שהוא שמאל-כל-אדם, ואת האתרוג בשמאלו שהוא ימין-כל-אדם.⁵⁰

שדרת הלולב צריכה להיות מול פני הנוטל.⁵¹ עומד כשפניו למזרח, נוטל את הלולב ביד ימין ומברך על הלולב, ומתחיל ברכת שהחינו – כשהלולב בימינו והאתרוג בשמאלו. בסיום הברכה – מחברים אותם.⁵²

את הלולב ומיניו מחבר שלישי העליון של האתרוג, אשר אוהזו באלכסון קצת.⁵³

הנענועים: לדרום וצפון – לקרן דרומית מזרחית, קרן צפונית מזרחית. למזרח – לאמצע המזרח. למעלה – בהבאה מורידים

דלא כתולעת יעקב (ראה כ"ה החיים שם ס"ק טו).
51 ראה בסי' ארבעת המינים השלם עמי תעד, שכן מנהג הנוהגים ע"פ האר"י בצפת ובטבריה.

52 'אוצרי עמי' רצ.

53 ליקוטי-שיחות ח"ד עמי 1162. עוד נהג הרב, שהיה מביא אל מול החוזה, ואח"כ בתנועה נוספת היה מביאם ומגיעם אל החוזה ממש. בכל משך הנענועים עמד במקום אחד כשפניו למזרח. לא פנה לכיוון הנענועים אלא בהפניית הידיים וחלק הגוף העליון. בכל הנענועים המינים זקופים ובגובה החוזה, מלבד הנענועים למעלה ולמטה, שבהם המינים זקופים ורק הידיים מורמות לגובה הפנים או מושפלות למטה – 'אוצרי עמי'.

54 פסקי הסיידור אות נה (וצ"ע מי"ט מביא את המניח תפילין בחוה"מ בהל' תפילין שבסיידור, נדפס בשו"ע ח"א במהדורה החדשה עמי תרי"ט). וראה שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב ס"ק פו.

44 שו"ע סי' תרנ"ב ס"ב.

45 ראה 'אוצרי עמי' רצג, ובעמי' צ לענין תקיעות. [מפי השמועה, הוראת הרבי שמן הראוי לאכול 'מוזנות' אחר נטילת הלולב, כדי שברכת 'לישב בסוכה' תעלה גם על הנטילה שלפניה (אף שגם היא נחשבת 'קביעות' בקל' וחומר משינה וטויל, ראה ליקוטי-שיחות כרך כב עמי 125). וראה משי"כ ע"ז בפרסד חבי"ד גיליון 15 עמי 207 וגיליון 16 עמי 227.

46 סידור אדמוה"ז.

47 ליקוטי-שיחות חכ"ב עמי 125.

48 ע"פ ספר-המנהגים. ואכן הרבי אמר זאת גם בחול המועד.

49 שו"ע אדמוה"ז סי' תרנ"א ס"ד.

50 סידור אדמוה"ז. בספר-המנהגים צוין למג"א שם ס"ק ח, שזה כדעת רס"ג, שלטי-הגבורים והשליה שהובאו שם. וכ"כ במשנת-חסידיים מסכת ימי מצווה וסוכה פ"ד מ"ו,

לוח השבוע

ה'אותיות' המקדימות (הושענא למענך אלוקינו, בוראנו...), וכן קודם כל 'אות' שבסדר אותו היום (הושענא למען אמיתך, הושענא למען בריתך... – כך נהג הרבי)⁵⁹. באותיות שאומרן החזן בקול רם – שאז מקיפין בהן – אומרים זאת לפנייהן ולאחריהן⁶⁰.

מנהגנו שהש"ץ מתחיל לומר בקול רם מאות ס' או ע'. מדייקים לעשות היקף אחד שלם סביב הבימה, ומסיימים אותו באמירת אות ת'⁶¹.

ההקפות הן (נגד כיוון השעון) מזרח – צפון – מערב – דרום⁶² (מי שהתחיל ממקומו – ישלים סיבוב).

מי שאין לו ד' מינים – ייקח מאחר שסיים, ויקיף גם הוא. מי שאירע לו אבל (רח"ל) בחג, אינו מקיף, וכן אבל על אביו ואמו במשך כל י"ב חודש אינו מקיף. ויש לו לכבד בארבעת-המינים שלו אדם אחר שאין לו ד' מינים – שיקיף הוא⁶³.

את הפסוקים "כי אמרת..." (ודומיו, שבסוף כל הושענא) אומרים רק בהושענא-גדולה⁶⁴.

בשנים האחרונות הורה הרבי לנגן "הושיעה את עמך..." בניגון הידוע⁶⁵.

את הפסוק "למען דעת..." שבסוף ההושענות, אומרים בקול רם כשמכניסים את ספר-התורה להיכל⁶⁶.

קדיש תקבל. שיר-של-יום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים ספר-תורה וקוראים בפרשת פינחס לארבעה עולים, כמנהג הרגיל בארה"ק⁶⁷, לכולם – "וביום

ב'אנא ה' הושיעה-נא", ובכופלו [בין שני הנענועים ב'אנא ה'"] היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עושה הפסק כלשהו, כגון הנחת האתרוג, פיזור הרגליים, סידור הטלית על כתפיו וכדומה⁵⁵], וב'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" הראשון⁵⁶ אשר בסוף ההלל. ואם בירך על הלולב בבית-הכנסת קודם הלל, אינו מנענע ב'אנא ה' הושיעה-נא" אלא פעם אחת⁵⁷.

סדר הנענועים: "הודו" – לדרום (הכיוון המדויק לכל הצדדים – כנ"ל בברכת הלולב), "לה" – אינו מנענע (אבל מצרף אמירתו לאמירת מילת "הודו"), "כי" – לצפון, "טוב" – למזרח, "כי" – למעלה, "לעולם" – למטה, "חסדו" – למערב. "אנא" – לדרום ולצפון, "ה" – אינו מנענע, "הושיעה" – למזרח ולמעלה, "נא" – למטה ולמערב⁵⁸.

הושענות:

מוציאים ספר-תורה אחד, ועומד איתו ליד הבימה ומחזיקו⁵⁸. בעת אמירת ההושענות נשאר ארון-הקודש פתוח⁵⁹.

[כמדומה שנהוג להקיף בבית-הכנסת גם כשמתפללים ביחיד].

באמירת ההושענות היה הרבי מחזיק את ארבעת המינים בשתי ידיו, ומצמידם לחזהו⁶⁰. לפני אמירת ה'הושענא' של היום אומרים ההושענא דיום השבת – 'למען אמיתך', אבל אין מקיפים אלא באמירת הושענא דיום זה ('אבן שתייה')⁶¹.

אומרים תיבת "הושענא" בראש כל ארבעת

55 'אוצרי עמי' שיב.

56 בספר-המנהגים נסתפק בזה הרבי, אבל ע"פ הגהות ללוח כולל-חב"ד מנענעים ביהודי הראשון – שם.

57 ע"פ המג"א ס"י תרנ"א ס"ק ט, ומנהגי הארז"ל. ואגב, צ"ע איך מקיימים כראוי אמירה וענייה דש"ץ וקהל ביהודי וביאנא, כשלמעשה כל אחד אומר ומנענע בקצב שלו.

58 בלוח כולל-חב"ד כתוב שאם לכולם יש לולבים, יניחו את ספר-התורה על הבימה. ולכאורה אי"ז כבוד לס"ת. וכמדומני שלמעשה אין נוהגין כן.

59 'אוצרי עמי' שיד.

60 שם עמי' שטו. צ"ב אם תמיד החזיקו עבורו סידור, או

שלפעמים אמר את ההושענות בע"פ.

61 מג"א ס"י תר"ס.

62 רמ"א שם ס"ב, א"ר שם. ספר-המנהגים.

63 'אוצרי עמי' ש"ז.

64 בקשר לקריאת התורה בחוה"מ"ס בארה"ק, כתבנו כאן בעבר (ע"פ ההקלטה משיחת י"ז בתשרי תשמ"ט) כפי שהנהיגו מאז שיחה זו בהרבה קהילות אנוש בארה"ק, לקרוא לכל העולים כמנהג חו"ל, חוץ מהרביעי שקורא רק בחובת היום. אולם לאחר ששו"ס נתפרסמה אשתקד (בקובץ 'פרדס חבידי' גיליון 16, עמ' 26 ואילך) מלוא חליפת המכתבים שבין הרה"ג הרה"ח ר' ברוך נאה ז"ל,

לוח השבוע

במשך ימי חול-המועד, יש לנסוע מחוץ לעיר לעורר יהודים בענייני תורה ומצוות, כולל הפצת המעיינות, ולדאוג לכך שיהיו גם שם ארבע מינים כשרים, כולל הוספה במניין ההרסים, לפחות עוד ג' הרסים; ומה טוב – לצרף לנסיעה גם את ה'אשת חבר', וכמו כן את הילדים, לחנכם גם בענייני הפצת המעיינות⁶⁸.

יום שני

י"ז בתשרי, ב' דחול-המועד

היום, וכן בימים הבאים, אין מברכים עוד 'שהחיינו' על הלולב (אלא מי שלא בירך עדיין על הלולב בשנה זו).

הושענות: "אום אני חומה".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. לכולם: "וביום השלישי".

במוסף – "וביום השלישי".

במשך ימי חול-המועד מחליפים ההרסים והערבות, כולם או חלק מהם, אבל אין לוקחים בכל יום ערבה חדשה וכו'.

יום שלישי

ח"י בתשרי, ג' דחול-המועד

הושענות: "אדון המושיע".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים.

השני". חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון, יהללו, חצי קדיש, מוסף.

בקורבנות בתפילת מוסף אומרים בארץ-הקודש "וביום השני", "ומנחתם" (כיוון שאין כאן 'ספיקא דיומא').

בכל ימי חול-המועד (כמו ביום-טוב), חייבים האנשים לשתות בכל יום רביעית יין, לקיים מצות שמחת-יום-טוב⁶⁷.

דברך ביקור בקברי צדיקים בחול-המועד – ניתן להתפלל שם על הצריכים לישועה, אף ש"הנפשות עולות למעלה ואינן מושגות"⁶⁵.

מבצע ארבע

הרבי הנהיג, אשר בימי חג הסוכות יוצאים עם הד' מינים לרחוב וכיוצא בזה, מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל לזכותם במצווה זו⁶⁶. גם במבצע לולב משתדלים שיטלוהו בסוכה. [וכן לכבדם במיני-מזונות, ולברך עמהם "לישב בסוכה"]⁶⁶.

ידועה הנהגת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אשר הד' מינים שהוא מברך עליהם הוא מוסרם כדי שהקהל יוכל לברך עליהם. "מסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו והרי על-ידי המשמוש נוגעים בהעניין דהדר, ענה, שאין לך הדר מזה שכמה וכמה מבני-ישראל יקיימו בו מצווה נעלית זו"⁶⁷.

ובשער רה"ק הקדמה לח דף מב,א איתא שאז נפשותיהם עולות למעלה ואינן מושגות (זוה נזכר בהוראת הרבי שבסי ימי בראשית עמ' 131, ובסי ימי מלך ח"ג עמ' 1130). ובסי יאבן השוהם, שו"ע מכתבי האריז"ל, חלק קברי צדיקים פ"א, 'פיתוחי חותם' אות לו, ביאר שאעפ"כ יש מעלה בתפילה מפני קדושת המקום, שלכן כי בשער הגלגולים דף מט,א שהאריז"ל הלך בחתומי"פ למערת רבי ינאי. וראה נטעני-גבריאל הלי אבילות ח"ב פרק פג הערות ג,ה.

66 ממכתב המזכירות. אף שגם בלא אכילה אין חשב בברכת 'לישב בסוכה', מפני עצם הביקור בסוכת חבירו (כנסמן לעיל הערה 23) ובפרט שנטילת הלולב עושה קביעות (כנייל בליקוטי-שיחות שבהערה 45) – אולי הכוונה להרגילם שמברכים זאת כשאוכלים מזונות או פת, כי למעשה קשה לדאוג שיאכלו שם "כביצה ועוד".

67 אגיק חטי"ז עמ' לח. וראה יוצרי עמ' רצו ואילך.

68 'התועדות' תשנ"ב ח"א עמ' 76, שיחות קודש תשנ"ב ח"א עמ' 97.

עורך 'לוח כולל-חב"ד', לבין הרבי בנדון, נתברר שהגר"ב, לאחר שנודע על לו השיחה והתנהגת אגיש, פנה לרבי בכ"ב בתמוז תשי"ג וביקש אישור מהרבי לשנות את המנהג בלוח תנשי"א כפי ששינו את ההנהגה בכפר-חב"ד (עמ' 27) ע"פ השיחה האמורה, אך הרבי כתב לו ברי"ח מני"א תשי"ג (עמ' 28): "הניל משנה ראשונה, אח"כ היו ידיעות שונות (ממבקר) אה"ק, ולכן קודם שיפסוק דין ויפרסם, כדאי שיברר ככל הדרוש ויפרסם בצירוף מי"מ וכיו"ב". בתשובה, כתב הגרי"ב לרבי את אריכות הברור במנהג חו"ל ע"פ הגאונים והראשונים, ולסיים, לעניין המנהג בארה"ק, הביא שם מסי' בית יעקב' למוהרי"ב רב ואת דברי הצמח צדק, וביקש אישור להדפיס בלוח את המנהג החדש. אך הרבי השיב ע"ז ביום ז' אלול תשי"ג (עמ' 33): "לא ישנה ממה שנדפס כבר". מכל זה ברור שיש לחזור למנהג הרגיל בארה"ק, ועפ"י תוקן כאן בפנים.

65 ראה חוה"מ כהלכתו בסוף ההוספות, היתר. וכ"כ בדרכי חיים ושלוש' אות תשפ"ג. אף שבזוהר ח"ב קמב,א

לוח השבוע

פרטית, בקירבת מקום, שגם הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על במותימו תדרוך", עיי"ש.

נשארים ערים כל הלילה. כל אחד קורא לעצמו (ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני חצות. גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם אחת.⁷²

מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל.⁷³

זמן חצות הלילה באזור המרכז: 11.27.

אחר חצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו.⁷⁴

באמירת קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים.⁷⁴ לאחר כל ספר מהתהילים אומרים את ה"יהי רצון" של הושענא-רבה ואת ה"יהי רצון" שלאחר צאת הלבנה, בנוסף ל"יהי רצון" של יום-טוב.⁷⁵

מנהג ישן, שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא-רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו היתה מיד בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה. כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה, אוכלים את התפוח בסוכת בית-הכנסת או אחר-כך בסוכה הפרטית, לאחר שמטבילים אותו בדבש, על

לכולם: "וביום הרביעי".

מוסף – "וביום הרביעי".

יום רביעי

י"ט בתשרי, ד' דחול-המועד

הושענות: "אדם ובהמה".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים.

לכולם: "וביום החמישי".

במוסף – "וביום החמישי".

יום חמישי

כ' בתשרי, ה' דחול-המועד

הושענות: "אדמה מארר".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים.

לכולם: "וביום השישי".

במוסף – "וביום השישי".

יום שישי

כ"א בתשרי, הושענא-רבה

יש להתוועד גם בלילה זה.⁶⁹ מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי-זמר, יותר מכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן ש"מועט מחזיק את המרובה".⁷⁰ פעם אחת⁷¹ הורה בנוגע לפועל, לצרף גם משבעים אומות הנמצאים, בהשגחה

69 ראה גם שיחת שמחת בית-השואבה תשי"ח, תורת-

מנחם חייא עמ' 83.

70 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ח ח"א עמ' 285. ועוד.

71 'התוועדות' תשמ"ז ח"א עמ' 325.

72 מלשון ספר-המנהגים עמ' 20 משמע, שבליל הושענא-רבה אין ההגבלה דמקרא בלילה, כמו בעשיית. והאומר שם "הו"יר – גופא – לאחר חצות" כונתו שאמירת תהילים של יום זה (שהיא הנושא הנדון בקטע זה) מתחילה רק לאחר חצות. ועצ"ע.

72* התוועדות תשד"מ ח"א עמ' 294.

73 ראה התוועדות תשמ"ג ח"ג עמ' 418 לאידך, י"א שפעם אירע שמהירו מאוד, ואז הרבי המשיך וסיים

[בחדרו].

74 לדברי הרה"ח רי"ל ש"י גונר (הערות וביאורים – אהלי תורה) גיליון תתמה ס"ע 76, הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"יר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת האוצר' עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).

75 בספר-המנהגים, מסה"ש תשי"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר כל ספר את היהי-רצון של הו"יר והיהי-רצון שלאחר צאת הלבנה, אבל לא את היהי-רצון של יו"ט. אבל בהתוועדות ליל הו"יר תשי"ג (התוועדות ח"א עמ' 193 הערה 33, מהקלטה) מדובר על היהי-רצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו" – "כולל גם (ואדרבה – במיוחד) בהושענא רבה".

לוח השבוע

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות ב[משך] חול-המועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים⁸¹, אבל אין זו הוראה לרבים.

בהושענא-רבה אין לובשים 'קיטל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר-תורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חול-המועד⁸⁴.

לפני הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההדסים והערבות ביחד, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכיסוס על הלולב ובשמחה⁸⁵.

הושענות:

מוציאים את כל ספרי-התורה שבהיכל, ועומדים עמם ליד הבימה. אומרים את ז' הושענות (ולאחר גמר ההקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא-רבה) ומקיפים את הבימה שבע פעמים, בארבעת המינים⁸⁶ בלבד⁸⁷. גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'⁸⁸. לאחר-מכן, אומרים "אני והו... כהושעת... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף הושענות דהיום). ומתחילים "תתננו לשם..." עד סיום

דרך המנהג בראש-השנה⁷⁶.

אחרי גמר אמירת התהילים, ניעורים כל הלילה (עלות השחר באזור המרכז לדעה המקדימה: 3.44) ועוסקים בלימוד התורה, איש איש במה שבחר⁷⁷.

חשוב לדעת, שבכמה מקומות בשיחותיו מיום זה, נוקט הרבי בפשטות שנוהגים גם אצלנו לומר גם את פרקי הזוהר המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא-רבה'⁷⁸.

בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הולך לטבול במקווה, וגם חסידים נהגו כך⁷⁹.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה מכין (קושר) את הושענות עבור כל בני הבית [מכינים גם עבור נשים וקטנים⁸⁰. לקטנים שבעריסה – יש נוהגין גם לחבוט עבורם].

קושרים אותן על-ידי עלים של לולב⁸¹.

גם מי שהיה ער כל הלילה ולא ישן חצי שעה – מברך בבוקר את כל ברכות השחר. מי שבוודאי ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי-עור) – מברך כל ברכות השחר מחצות הלילה ואילך⁸², חוץ מ'הנותן לשכוי' למי שלא שמע קול תרנגול, שחייב להמתין לעלות השחר [עדיף לצאת לצרכיו תחילה, אבל גם אם לא יצא יברך 'אשר יצר']⁸³.

שחרית:

81) שם עמי שלד.

82) ראה פרטי החיוב בקצוה"ש ה, בדה"ש טו. באג"ק כרך חי, עמי רעח איתא שיעקר הזמן משנתחייב בהן, ואחר-כך הוא רק תשלומין. וכל-שכן לעניין ברכות התורה, עיי"ש. לעניין הנהוג בכלל וגם עיי הרבי שלא להפסיק מהלימוד אף לאחר שעלה השחר בוודאות, דלא כאמור בלוח כולל-חביד, ראה בלוח חג השבועות (גיליון תרי"ט הערה 24, ושי"ט). שם נתבאר וצויינו כויכ פרטים בעניין ברכות השחר למי שניער בליה בכלל.

83) סה"ש תשי"ד עמי 14.

84) 'אוצרי' ס"ע שלו.

85) ליקוטי-שיחות ח"ד עמי 1368.

86) הגהת הרבי ללוח כולל-חביד, 'אוצרי' עמי שלו.

87) ללא ה'הושענות' – שער הכולל פמ"ח ס"ט, ממשמעות האמור בסידור רבינו שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה'הושענות'.

88) 'אוצרי' עמי שלט.

76) 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב ס"י רעו, מהתועודיות תשמ"ה ח"א עמי 346. וראה 'אוצרי' עמי שלג. כמובן, כשאוכלים זאת שלא בתוך הסעודה יש ליטול ידיים תחילה ללא ברכה (ולא מהני אחיזה במזלג וכד' כיוון שאין דרכו בכך), כמבואר בשו"ע אדה"ז ס"י קנח ס"ג, ובסידורו סוף סדר נט"י לסעודה.

77) 'תקנות' כ"ק אדמו"ר מהור"צ' תלמידי ישיבות תומכי תמימים, 'אוצרי' עמי שלד. ולפלא שלרוב אין נוהגין בה.

78) 'התועודיות' תשמ"ג ח"א עמי 247. תשמ"ו ח"א עמי 408, תשמ"ח ח"א ס"ע 291, ועוד.

79) 'אוצרי' עמי שלג, אדמו"ר מהורש"ב – משיחות תשי"ח הנ"ל, ושם, שהטבילה שייכת להוי"ר (אולי) – ע"ד ליל שבועות. וראה גם 'אוצרי' ניסך-סיון ריש עמי רטו בקשר לליל שש"פ) ולא לתפילת שחרית.

80) שם עמי שלד"ו.

לוח השבוע

"אין מנהגנו לאחל איש לחברו בהושענא-רבה
"גמר חתימה טבא", "פתקא טבא" וכיוצא בזה"
(אולי – כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי
חול-המועד). אבל בשנים האחרונות הזכיר
זאת הרבי ואף אמר זאת כאיחול פעמים רבות
בהתוועדויות יום זה⁹², ולכן גם אנ"ש אומרים
זאת.

[מנהג ישראל לערוך היום 'סעודת-יום-
טוב'⁹³ לפני חצות היום – אם כי מדינא מותר
עד 'מנחה קטנה'].

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על
השולחן שמים גם מלח⁹⁴.

מנהג ישראל לאכול היום "קרעפכין"
(כיסני-בצק ממולאים בבשר)⁹⁵.

בארץ-ישראל, מעבירים היום את הסדרה
(פרשת השבוע – 'ברכה'), שנים מקרא ואחד
תרגום, כולל ההפטרה.

בארץ-ישראל, נכנסים לסוכה לפנות ערב
(ואוכלים או שותים דבר-מה) כדי 'להיפרד'
ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון".

הדלקת הנרות: ברכת 'להדליק נר של שבת
ושל יום-טוב' ו'שהחינו'.

במנחה של הושענא-רבה אומרים בפעם
האחרונה 'לדוד ה' אורי'.

פיוטי ה'הושענות'²⁵.

[כמדומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' שבין
הפיוטים, בקול, הש"ץ ואח"כ הקהל]
יש לפסק כך: "ואוצרך – הטוב לנו –
תפתח"⁸⁹.

"קול מבושר ... – אומר הש"ץ ג' פעמים,
ואחר-כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספרי-התורה להיכל,
מניחים את ארבעת-המינים מהיד, ואומרים
'קדיש תתקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה
בדי ערבה וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי
היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה,
וחובט קלות. הרבי עמד בהלל ובחביטת
ההושענות על הרצפה ממש], מניחים את
ה'הושענא' הצידה, ואחר-כך אומרים את ה"יהי
רצון"⁹⁰.

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערבה.
הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבוטות
על ארון-הקודש; לעיתים הניחן על כסאו,
לעיתים השאירן על הקרקע ולעיתים הכניסן
לסידורו ולקחן עימו⁹¹.

אחר-כך מוציאים ספר תורה, וקוראים
לארבעה עולים. לכולם: "ביום השביעי".

קרבן היום במוסף – "ביום השביעי".
בספר-המנהגים (משיחות תש"ח) איתא:

93) ערוך-השולחן תרס"ד ס"ג (ויש לברר מנהגנו בזה).

94) נסמן בלוח ר"ה ועיו"כ.

95) נזכר בהערות הרבי בספר-המנהגים ס"ע 58 (וכיוון
שאינו מנהג חבי"ד, אף שנוהגין בו גם אצלנו, לא נזכר בספר-
המנהגים במקומו, משא"כ בעיו"כ שזכר במאמר אדמוה"ו
כמובא שם – יש לו גם עניין חבי"ד עצמאי).

89) סה"מ תרפ"ז ס"ע כא, ליקוטי דיבורים ח"א דף נט,א.

90) ע"פ סידור אדמוה"ו ו'אוצר' עמ' שלט"ש (ולא כמשי"כ

שהרבי עמד על הבימה).

91) 'אוצר' עמ' שמ.

92) 'התוועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, 'התוועדויות'

תנש"א ח"א עמ' 163 (המקור האחרון – כאיחול).

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם-משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן-יודא ור' יוסף-יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש